

1. Nagrada

Tema: „Čuvati ljudske glasove i lica“

Podtema: *Manipulacije glasom i lice u društvenim medijima*

Ponekad se pitam koliko zapravo vjerujemo onome što vidimo i čujemo. U današnjem digitalnom dobu, razlika između stvarnosti i laži postala je gotovo nejasna. Lica koja promatramo, kao i glasovi koje čujemo, nisu uvijek ona koja mislimo da jesu. Lažne video snimke, umjetno stvoreni glasovi i filteri za lice omogućuju da netko izgovara riječi koje nikada nije rekao. Psihološki, to stvara nesigurnost. Kada ne možemo vjerovati svojim osjetilima, počinjemo sumnjati u samu stvarnost.

Manipulacija glasom i licem ne utječe samo na našu percepciju istine, već i na to kako doživljavamo druge. Ako sumnjamo da je nečiji glas umjetno generiran ili lice digitalno promijenjeno, povjerenje se postepeno smanjuje. Povjerenje, osnovna komponenta svake zajednice, postaje nestabilno. Otvorenost se zamjenjuje oprezom, a dijalog odsustvom komunikacije. Ljudi se počinju emocionalno distancirati, ne samo od sadržaja, nego i jedni od drugih. Ova manipulacija postavlja i duboko filozofsko pitanje o identitetu. Ako se glas može zamijeniti, a lice promijeniti, što uopće znači biti osoba? Jesmo li mi ono što jesmo ili ono što se može ponoviti i replicirati? Kada autentičnost lica ili glasa nije jasna, što preostaje od naše individualnosti? Prema kršćanskom učenju, čovjek je prvenstveno biće u odnosu. Glas i lice nisu samo alati za komunikaciju, već i načini susreta. U licu drugoga prepoznajemo bližnjega, a u njegovu glasu osjećamo njegovo prisustvo. Kada se ti znakovi izmijene, odnos postaje iluzija. Takva iluzija može izgledati uvjerljivo, ali je prazna jer ne uključuje pravu osobu. Manipulacija stoga ne utječe samo na istinu, već i na samu srž ljudske komunikacije. Biblija nas upozorava da obmanu rijetko prepoznajemo otvoreno. U upozorenju „Pazite da vas tko ne zavede“ (Mt 24,4) ne radi se samo o izgovorenim riječima, već i o iluzijama. Obmana često dolazi u obliku nečega poznatog, uvjerljivog i naizgled dobronamjernog. U digitalnom svijetu, ta iluzija ima lice i glas i zato je opasnija nego ikada. Lažni video zapisi političara, lažni govori javnih osoba ili manipulirani izrazi često služe kao „dokazi“ za tajne planove i zle namjere. Iako su takve teorije često neutemeljene, pružaju privid jednostavnih odgovora na složena pitanja. Psihološki, one daju osjećaj kontrole u trenutku kada je istina teška za dostići. Međutim, cijena tog osjećaja je visoka: povjerenje se gubi, a stvarnost postaje nepouzdana. U tom kontekstu, pitanje savjesti postaje posebno naglašeno. Kršćanska tradicija ne vidi istinu samo

kao točne informacije, već kao odnose – odnose prema Bogu, prema drugima i prema sebi. Kada dolazi do manipulacije glasa i lica, ne iskrivljujemo samo činjenice, već narušavamo i taj odnos. Glas i lice nisu neutralni signali; oni predstavljaju način na koji se osoba poklanja drugima. Oduzimanjem autentičnosti ovim elementima udaljavamo jedni druge. U Prvoj Ivanovoj poslanici piše: „Ne vjerujte svakoj duhovnoj pojavi, nego ispitajte duhove jesu li od Boga“ (1 Iv 4,1). Iako su ove riječi napisane u drugom vremenskom razdoblju, one imaju snažan odjek u današnjem digitalnom okruženju. Ove poruke pozivaju na oprez, rasuđivanje i traženje dublje istine. Isus nas također upozorava na moguće lažne proroke koji će, ako mogu, zavesti i odabrane (usp. Mt 24,24). Danas se obmana ne prenosi samo riječima, već i slikama i zvucima koji izgledaju stvarno i uvjerljivo. Iz tog razloga, kršćani ne trebaju strahovati od tehnologije, već se trebaju posvetiti rasuđivanju.

Proces rasuđivanja zahtijeva tišinu, strpljenje i sposobnost da se ne reagira naglo. U svijetu brzih postova i trenutačnih reakcija, rasuđivanje postaje oblik otpora. Digitalni prostor koji ne pravi razliku između stvarnog i lažnog postavlja pred nas ozbiljno pitanje o odgovornosti. Koliko smo spremni preuzeti odgovornost za sadržaj koji dijelimo i konzumiramo? Svaki klik i svaki „share“ može učvrstiti laž ili obraniti istinu. Odgovornost ne leži samo na onima koji stvaraju lažno sadržaj, nego i na onima koji ga prihvaćaju bez pitanja. Rasuditi nije znak nevjerice, već pokazivanje brige za istinu i druge ljude. Kada ne možemo znati je li ono što gledamo stvarno, počinjemo se emocionalno povlačiti. Stvarnost postaje nešto što promatramo izdaleka, dok istinu stalno moramo potvrđivati. Tijekom tog procesa, čovjek gubi ne samo sigurnost, već i vezu s drugima. Mladi ljudi, koji tek stvaraju vlastiti identitet, posebno su ranjivi. Idealizirani i manipulirani prikazi lica i glasova postaju standard vrijednosti, dok se autentičnost zamjenjuje savršenim simulacijama. Umjesto da prihvaćaju svoju jedinstvenost, osjećaju potrebu da se prilagode digitalnim normama. Pitanje odgovornosti za manipulaciju glasom i licem također se odnosi na medije i novinare. U dobu kada se sadržaj širi nevjerojatnom brzinom, granica između informiranja i lažiranja postaje nejasna. Novinarska etika, koja se temelji na istini, provjeri i odgovornosti prema javnosti, suočava se s novim izazovima. Objavljivanje manipuliranog sadržaja, čak i nesvjesno, doprinosi stvaranju nepouzdanog javnog prostora. U tom smislu, čuvajući ljudske glasove i lica, štitimo vjerodostojnost riječi i slika koje se prenose. Kršćanski pristup medijima ne odnosi se samo na istinitost informacija, već i na posljedice. Svaka fotografija i svaki prenošen glas mogu oblikovati mišljenje, ali i nanositi bol čovjeku. Kada se lice ili glas koriste bez pristanka, osoba postaje sredstvo, a ne cilj. Takav odnos proturječi kršćanskom shvaćanju dostojanstva. Mediji,

kao prostor javnog izražavanja, imaju posebnu odgovornost da ne potiču kulturu nepovjerenja, već kulturu istine. Kršćanska poruka, međutim, ide u suprotnom pravcu. Dostojanstvo pojedinca ne dolazi od savršenog izgleda ili uvjerljivog glasa, već od spoznaje da je svaka osoba stvorena i voljena.

Čuvanjem ljudskih glasova i lica, štitimo jedinstvenost svakog pojedinca. Tehnologija može biti korisno sredstvo, ali ne smije postati kriterij vrijednosti čovjeka. Očuvanje ljudskih glasova i lica znači sačuvati granicu između onoga što je stvarno i onoga što je stvoreno. To nije sukob s tehnologijom, već borba za ljudsko biće. Glas i lice nisu nešto što se može lako reproducirati, već su dio ličnosti i dostojanstva pojedinca. Kada se glas može generirati bez prisustva osobe, a lice može biti prikazano bez identiteta, tada nije ugrožen samo pojam istine već je ugroženo i povjerenje koje je osnova zajednice. U svijetu u kojem se sve može imitirati, istina više nije ono što se vidi i čuje, već ono što srce i savjest prepoznaju.

Indira Kubaša